האם יש גבול לשופט

(המשך מעמוד 7)

כשופט, עוד הספיק איתן להילחם במילחמת ששת־הימים בקרבות רמת־הגולן והגדה המערבית.

בימי הראשית של אשדוד עברו איתן ואשתו לשם. הם חיו בתנאים חלוציים, כשאשתו עובדת כמורה והוא כעורך־דין. חבריו מעידים עליו שרצה תמיד להיות שופט, תפקיד שבו ראה את יעודו.

האם מותר לחייל־מילואים להביע דיעה בלי קשר למעמדו האזרחי?

אחרי חמש שנים בפרקטיקה פרטית, התמנה כשופט־שלום באילת. כעבור שנה בעיר הדרומית התמנה כסגן מנהל בתי־המישפט בירושלים, וקיבל דרגה של שופט־שלום ראשי בבירה. הוא כיהן כשופט־שלום ראשי ברמלה, כרשם בית־המישפט המחוזי בירושלים וב־1978 התמנה כשופט מחוזי שם, אחרי שהתגלה כשופט חרוץ והגון עד לקיצוניות.

בתפקיד זה זכה בפופולאריות רבה בין הסניגורים, אך לא כל־כך בין התובעים.

בקרב המישפטנים התפרסם מפני שאין אצלו שעות־עבודה מוגבלות. כשהיה מישפט בעיצומו, והנאשם היה עצור עד לתום ההליכים, היה איתן מאריך לא פעם את משך־הישיבה עד שעות הלילה, ומעבר לזה, בטענה שאין

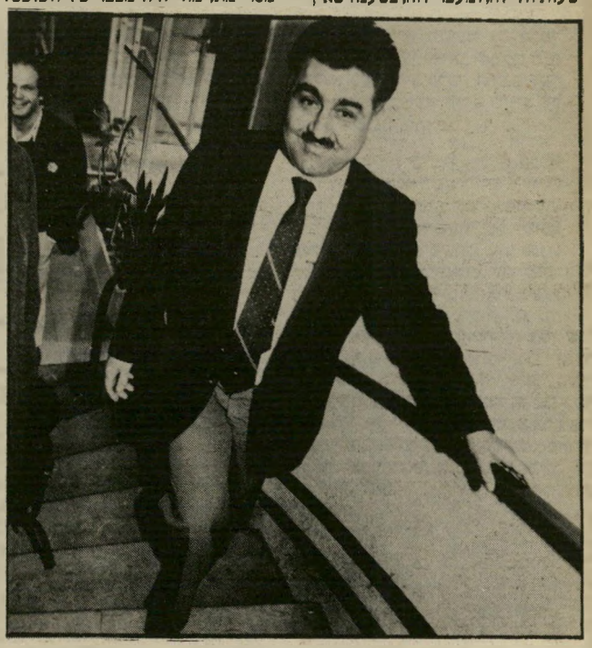

שר המישפטים ניסים
הם למדו ביחד

להאריך את עינויי־הדין. פעם זיכה את הנאשם לפנות ערב, ואמר לו: „קום מספסל־הנאשמים הזה ושב בין הקהל. אתה זכאי, ואת הנימוקים אתן בתוך חודש."

החתימה על העצומה לא היתה פעולת־המחאה הראשונה שלו. עוד לפני כן, אחרי שאיתן הרמטכ"ל המ־תיק את עונשם של פושעי־המילחמה דניאל פינטו ושל רוצח־הערבי לדרמן, נקט פעולה שקטה, מבלי שהביאה לידיעת איש. אך שהיכתה גלים ב־חוגים מצומצמים: הוא ביקש העברה מתפקידו כאב בית־דין צבאי לשרות־מילואים רגיל.

כפי שהסביר לחבריו הנדהמים: „איך אני יכול לשלוח לבית־הכלא חייל צעיר משכונת־מצוקה שערק בגלל דאגתו לאמו החולה, כאשר פושעים כאלה משוחררים על־ידי הרמטכ"ל?"

מאז אין מצבו הצבאי ברור. הוא לא הועבר מתפקידו ומי־חידתו, אך גם לא נקרא למי־לואים.

טיב מעשהו של איתן אינו כה חד־משמעי מבחינה משפטית, כפי שנראה במבט ראשון.

עקרונית, אין זה רצוי ששופטים יביעו דיעות פוליטיות. אך עיקרון זה אינו נשמר בקפדנות. לא זה בלבד שכמה שופטים חשובים במדינה כבר הביעו בעבר דיעות פוליטיות מוב־הקות, גם בהפגנות פומביות (ראה מיסגרת), ואף לא נגרך מעולם אם יש שופטים אחרים שחתמו על עצומות. אלא שיש שופטים המכריזים על השקפת־עולמם בעצם חבישה של כיפה על הדוכן. כיצד מרגיש אדם נאשם, למשל, בהשתתפות בהפגנה אנטי־דתית בלתי־חוקית, כאשר הוא יודע כי השופט דוגל בהשקפה הפוכה?

(בחוגים מישפטיים סבורים כי ה־שופט יצחק כהן, נשיא בית־המישפט העליון, שהוא דתי קיצוני, נמנע מלחבוש כיפה על כס־המישפט, כדי שלא להימצא במצב כזה.)

אין איסור על שופט להשתייך למי־פלגה, ואכן יש שופטים שהם חברים רשומים במיפלגות. יכול שופט להיות חבר גוש־אמונים או רק"ח. אם יפרסם מישהו ששופט פלוני הוא חבר מיפלגה מסויימת, מה יהיה מצבו של השופט? האם לא ישתמע, מעצם חברותו במיפלגה מסויימת, שהוא תומך ב־עמדותיה הפוליטיות?

במיקרה המסויים הזה מתעוררת שאלה נוספת. האם שופט, שהוא גם חייל במילואים, יכול **לחתום על ע־צומה הנוגעת לשרותו הצבאי, בלי קשר לתפקידו כשופט? האם מנוע שופט מלהביע את זעקת מצפונו, במצב קיצוני כמו אחרי טבח צברה ושא־תילא? ואם הוא מנוע מכך, מה ההבדל בין שופט כזה ובין השופטים בגרמניה הנאצית, ששפטו על פי חוקי מדינתם, בטענה כי נשבעו לשפוט על פי כל חוקיה? או שמא חייב שופט, שמצא צורך מצפוני להביע את מחאתו, לפרוש מתפקידו, כך שיישארו בבתי־המישפט רק שופטים קונפורמיסטיים?**

שאלות נוקבות אלה בוודאי יידונו בהמשך פרשה זו. אך השופט איתן ישמע על כך רק ממרחקים. הוא עומד לנסוע השבוע לניו־יורק, שם לומדת בתו — נסיעה שנקבעה מזמן.

אורי אבנרי ■

במדינה

העם

ס־ס־ס

זה קרה: מילחמת־הלבנון — עברה את תמרור 500 ההרוגים.

ליד שולחן של בית־קפה ישבו ביום השישי כמה ישראלים, סופרים ועיתו־נאים, ושוחחו על המילחמה בצפון.

„כאשר יגיע מיספר ההרוגים ל־500, תהיה התפוצצות!" ניבא אחד מהם. „הציבור לא יוכל לסבול את זה!"

„הציבור סובל כל דבר!" השיב בייאוש עיתונאי בכיר.

הם לא ידעו כי באותה השעה עצמה כבר קרה הדבר: שילטונות צה"ל הודיעו להוריו של ההרוג ה־500 של מילחמת־הלבנון כי בנם נהרג.

גם הצעירים האחרים הצביעו על מלמד כעל נציגם, אבל אמרו שהם מאוכזבים מכך ש„הוא לא עושה כלום." אחת ממטרותיהם היא ללחוץ על מלמד לפעול במיפלגה ולבטא בה ובכנסת את דיעותיו־דיעותיהם.

אודי רובינשטיין, צעיר משופם, הלומד לימודי ארץ־ישראל שנה שניה, אמר שהחינוך בישיבות התיכוניות הוא בדרך־כלל חינוך לאומני. אודי עצמו למד בישיבת אור־עציון בשפיר, ישיבה שבראשה עומד הח"כ הימני־קיצוני חיים דרוקמן.

חגי לוי מקיבוץ שעלבים (השייך לפועלי אגודת ישראל), אמר: „החינוך בישיבות התיכוניות מעמיד את הלאום ואת הארץ כערכים היהודיים הגבוהים ביותר. לדעתי — הערך היהודי העליון הוא קדושת חיי־האדם."

המיפגש התקיים בבית הקיבוץ הדתי, אחרי ששילטונות אוניברסיטת בר־אילן סירבו להעמיד אולם לרשות מארגני הכינוס.

כשהחל המיפגש, הסתבר למש־תתפים בו שבעיותיהם די דומות. בחברה הדתית של ישראל 83 קשה לבטא דיעות אשר אינן מתיישרות עם הקו של הימין הלאומני. אחד המש־תפים סיפר, שחבריו בקיבוץ שבו הוא מתגורר מאשימים אותו באי־דתיות ובאי־ציוניות כשהוא מבטא את דיעו־תיו הפוליטיות.

מרכזה של תנועת נתיבי שלום נמצא בירושלים, שם חיים מנהיגיה הרוחניים, הרבנים יהודה עמיטל ואהרון ליכטנשטיין. בעיית ההנהגה הרוחנית היא הבעיה היותר קשה העומדת לפני הפעילים התל־אביביים של התנועה. בתל־אביב ובאיזור המרכז אין די מנהיגים בעלי סמכות. וביהדות הדתית אין אפשרות לפעילות כלשהי, אם אין מאחריה מנהיגות רוחנית מקובלת ומכובדת.

הצבי מול הקרנף. תנועת נתי־בי־שלום התחילה להתארגן בתקופת מילחמת־הלבנון. בוגרי ישיבות־ההס־דר, ששבו משדה־הקרב, לא הצליחו לשוב אל מסילות חייהם היום־יומיים. הם השתתפו בוויכוח הציבורי בדבר נחיצותה של המילחמה. בספטמבר, אחרי הטבח בצברה ושאתילא, פירסם הרב יהודיה עמיטל קול קורא, בו ביטא את דיעותיו. בכך דחף את הבחורים להקים את תנועתם.

במיפגש התנהל ריכוח אם לשתף פעולה עם תנועת שלום עכשיו. אמר צעיר בשם אלי סעדון: „אנו תנועה דתית רעיונית. נקודות המוצא שלנו הן הצבי, אחרי שהקרנף הוא בר־אילן סירבו להעמיד אולם לרשות מארגני הכינוס.

כשהחל המיפגש, הסתבר למש־תתפים בו שבעיותיהם די דומות. בחברה הדתית של ישראל 83 קשה לבטא דיעות אשר אינן מתיישרות עם הקו של הימין הלאומני. אחד המש־תפים סיפר, שחבריו בקיבוץ שבו הוא מתגורר מאשימים אותו באי־דתיות ובאי־ציוניות כשהוא מבטא את דיעו־תיו הפוליטיות.

מרכזה של תנועת נתיבי שלום נמצא בירושלים, שם חיים מנהיגיה הרוחניים, הרבנים יהודה עמיטל ואהרון ליכטנשטיין. בעיית ההנהגה הרוחנית היא הבעיה היותר קשה העומדת לפני הפעילים התל־אביביים של התנועה. בתל־אביב ובאיזור המרכז אין די מנהיגים בעלי סמכות. וביהדות הדתית אין אפשרות לפעילות כלשהי, אם אין מאחריה מנהיגות רוחנית מקובלת ומכובדת.

הצבי מול הקרנף. תנועת נתי־בי־שלום התחילה להתארגן בתקופת מילחמת־הלבנון. בוגרי ישיבות־ההס־דר, ששבו משדה־הקרב, לא הצליחו לשוב אל מסילות חייהם היום־יומיים. הם השתתפו בוויכוח הציבורי בדבר נחיצותה של המילחמה. בספטמבר, אחרי הטבח בצברה ושאתילא, פירסם הרב יהודיה עמיטל קול קורא, בו ביטא את דיעותיו. בכך דחף את הבחורים להקים את תנועתם.

במיפגש התנהל ריכוח אם לשתף פעולה עם תנועת שלום עכשיו. אמר צעיר בשם אלי סעדון: „אנו תנועה דתית רעיונית. נקודות המוצא שלנו

שלום לך, הגליל!

הרדיו והטלוויזיה הודיעו על כך בכמה מלים יבשות. העיתונים הקדישו למאורע כמה שורות. אם בכלל.

וכך עברה המדינה גם את התמרור הזה בדרך אל הדה־הומאניזציה. מילח־מה שהתומכים בה התמעטו ביותר, ושאיש אינו יודע יותר מדוע היא נמשכת, ממשיכה לבלוע את קורבנו־תיה — והציבור עובר על כך לסדר־היום. כאילו היו אלה תאונות־דרכים.

דת

נתיבות שלום

חובשי כיפות סרוגות בעלי נטיות יוניות מחפשים זהות פוליטית חדשה.

באולם הקטן בבית הקיבוץ הדתי ישבו 32 צעירות וצעירים חובשי־כיפות. כשנשאלו מי מהם הדובר, הבי־טו זה בזה כשהם מחייכים בצניעות.

זכריה שנקולבסקי מירושלים הוא אחד הפעילים המרכזיים. אחרי שהוחלט שהוא הדובר — קיבל עליו את דין התנועה, כשחבריו משסעים את דבריו מפעם לפעם.

קדושת חיי אדם. החבורה הצ־עירה הזו, הנקראת נתיבות־שלום, מצטיירת כקבוצה אידאליסטית, מה־סוג שפעם נהגו להתגאות בו תנועות כמו השומר־הצעיר והנוער העובד והלומד.

הדובר, זכריה, לומד מישפטים בשנה ג'. הוא סיפר, שהוא רואה במפד"ל את ביתו הפוליטי. ח"כ אברהם מלמד מייצג, לדבריו, את דיעותיו.

גם הצעירים האחרים הצביעו על מלמד כעל נציגם, אבל אמרו שהם מאוכזבים מכך ש„הוא לא עושה כלום." אחת ממטרותיהם היא ללחוץ על מלמד לפעול במיפלגה ולבטא בה ובכנסת את דיעותיו־דיעותיהם.

אודי רובינשטיין, צעיר משופם, הלומד לימודי ארץ־ישראל שנה שניה, אמר שהחינוך בישיבות התיכוניות הוא בדרך־כלל חינוך לאומני. אודי עצמו למד בישיבת אור־עציון בשפיר, ישיבה שבראשה עומד הח"כ הימני־קיצוני חיים דרוקמן.

חגי לוי מקיבוץ שעלבים (השייך לפועלי אגודת ישראל), אמר: „החינוך בישיבות התיכוניות מעמיד את הלאום ואת הארץ כערכים היהודיים הגבוהים ביותר. לדעתי — הערך היהודי העליון הוא קדושת חיי־האדם."

המיפגש התקיים בבית הקיבוץ

ושל שלום עכשיו שונות, כי אנו אנשים דתיים. אבל התוצאות הסופיות שלנו ושלהם דומות."

תל־אביב

היריה הראשונה

מערכת הבחירות המתקרבת לרשויות המקומיות הולידה שערוריה מדומה: שלמה להט „הישעה" את מועמדותו.

שלמה (צ'יץ') להט טוען, שהוא הופתע בישיבה של מועצת המחוז של תנועת החרות בתל־אביב. בשיחה עם העולם הזה הוא אמר: „ידעתי שאנשי חרות הם אנרגטיים, אבל לא תיארתי לעצמי שזה יגיע עד כדי כך." בישיבה

היו התקפות נזעמות נגדו, ושלמה להט לא היה זקוק לייותר מכך כדי „להשעות את המועמדות" שלו מטעם הליכוד לראשות העירייה.

להט מסביר בגילוי־לב את מטרת הצעד הזה: הוא רוצה להבהיר כבר עכשיו, שהוא עצמו יקבע את רשימת המועמדים למועצת העירייה. הוא אינו רוצה להגיש אולטימטומים ברגע האחרון, כפי שאירע במערכת הבחירות הקודמת. אז הגיש להט אולטימטום כדי לסלק מרשימת המועמדים את אברהם שכטרמן — והצליח. זו, אם כן, היריה הראשונה במערכת־הבחירות.

מישפט מוזר ביותר. קשה להתחמק מן המחשבה שהמלונאי חיים שיף וחבריו בתנועת החרות שיחקו לידיו של להט כאשר תקפו אותו. אין כמעט ספק, שאנשי חרות יצטרכו לבלוע את הצפרדע שלהט מטגן למענם, ולמנות אותו שוב, אחרי שמינו אותו כבר פעם אחת כמועמד.

העולם הזה שאל את להט, אם אי־אפשר להבין את זעמו של המלונאי חיים שיף (ראה עמוד 9) על רקע החריגות המפליגות שאושרו לקבלן אריה פילץ בדיזנגוף־סנטר. להט מכחיש שהיו חריגות כאלה.

הוא אינו מדייק. נגד פילץ הוגש מישפט על חריגות, שהסתכמו ב־1550 מטרים רבועים.

המישפט התנהל באופן מוזר ביותר — על־פי עדותו של השופט זאב המר — במשך שנים אחדות. בסופו של דבר הסירה הפרקליטות את התביעה, והשופט הנזעם החליט להעביר את התיק לעיונו של היועץ המישפטי לממשלה, כדי שיבדוק במה זכה פילץ.